Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 16ης Ιουλίου 2020*

«Παράβαση κράτους μέλους – Εσωτερικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου – Δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου – Προϋποθέσεις πρόσβασης – Κανονισμός (ΕΚ) 714/2009 – Άρθρο 14, παράγραφος 1 – Κανονισμός (ΕΚ) 715/2009 – Άρθρο 13, παράγραφος 1 – Κόστος – Καθορισμός των τελών πρόσβασης στα δίκτυα – Οδηγία 2009/72/ΕΚ – Άρθρο 37, παράγραφος 17 – Οδηγία 2009/73/ΕΚ – Άρθρο 41, παράγραφος 17 – Μέσα παροχής έννομης προστασίας κατά το εσωτερικό δίκαιο – Αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας»

Στην υπόθεση C-771/18,

με αντικείμενο προσφυγή δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ λόγω παραβάσεως, η οποία ασκήθηκε στις 7 Δεκεμβρίου 2018,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις O. Beynet και K. Talabér-Ritz,

προσφεύγουσα,

κατά

Ουγγαρίας, εκπροσωπούμενης αρχικώς από τον M. Z. Fehér και τη Z. Wagner, στη συνέχεια από τον M. Z. Fehér,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους S. Rodin, πρόεδρο τμήματος, D. Šváby και N. Piçarra (εισηγητή), δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: E. Tanchev

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ουγγρική.

Απόφαση

1 Με την προσφυγή της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι η Ουγγαρία:

– μη λαμβάνοντας υπόψη, κατά τον καθορισμό των τελών πρόσβασης στα δίκτυα, το πραγματικό κόστος που προκύπτει για τους διαχειριστές των συστημάτων μεταφοράς, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 714/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνοριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενεργείας και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1228/2003 (ΕΕ 2009, L 211, σ. 15), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 347/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2013 (ΕΕ 2013, L 115, σ. 39) (στο εξής: κανονισμός 714/2009), και από το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 715/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους όρους πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1775/2005 (ΕΕ 2009, L 211, σ. 36), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 347/2013 (στο εξής: κανονισμός 715/2009), και

– μη θεσπίζοντας κατάλληλο μηχανισμό για τη διασφάλιση του δικαιώματος προσφυγής κατά των αποφάσεων της εθνικής ρυθμιστικής αρχής, κατά την έννοια του άρθρου 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενεργείας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ (ΕΕ 2009, L 211, σ. 55), και του άρθρου 41, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 2003/55/ΕΚ (ΕΕ 2009, L 211, σ. 94), παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις εν λόγω διατάξεις των οδηγιών 2009/72 και 2009/73.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 714/2009

2 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3, 14 και 16 του κανονισμού 714/2009 έχουν ως εξής:

«(3) […] [Ε]πί του παρόντος υφίστανται εμπόδια στην πώληση ηλεκτρικής ενεργείας στην Κοινότητα, με ίσους και όχι δυσμενέστερους ή ασύμφορους όρους. Συγκεκριμένα, δεν παρέχεται ακόμη πρόσβαση στο δίκτυο χωρίς διακρίσεις και εξίσου αποτελεσματικό επίπεδο ρυθμιστικής εποπτείας σε όλα τα κράτη μέλη, παραμένουν δε ακόμη απομονωμένες αγορές.

[…]

(14) Θα απαιτηθεί ένα κατάλληλο σύστημα μακροπρόθεσμων σημάτων γεωγραφικής διαφοροποίησης, το οποίο θα βασίζεται στην αρχή ότι το ύψος των τελών πρόσβασης στο δίκτυο θα πρέπει να αντανακλά την ισορροπία παραγωγής και κατανάλωσης της συγκεκριμένης περιοχής, βάσει της διαφοροποίησης των επιβαρύνσεων των παραγωγών ή/και των καταναλωτών για την πρόσβαση στο δίκτυο.

[…]

(16) Προϋπόθεση για την ύπαρξη πραγματικού ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας είναι η επιβολή αμερόληπτων και διαφανών τελών για τη χρήση δικτύου, συμπεριλαμβανομένων των γραμμών διασύνδεσης, στο δίκτυο μεταφοράς. Στις γραμμές αυτές, θα πρέπει να προσφέρεται το μέγιστο δυναμικό που πληροί τα πρότυπα ασφαλείας για την ασφαλή λειτουργία των δικτύων.»

3 Το άρθρο 11 του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Οι δαπάνες για τις δραστηριότητες του [ευρωπαϊκού δικτύου διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς (ΕΔΔΣΜ)] ηλεκτρικής ενεργείας που αναφέρονται στα άρθρα 4 έως 12 του παρόντος κανονισμού και στο άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 347/2013 βαρύνουν τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς και συνυπολογίζονται στη διαμόρφωση των τιμών. Οι ρυθμιστικές αρχές εγκρίνουν τις δαπάνες αυτές μόνον εάν είναι εύλογες και αναλογικές.»

4 Το άρθρο 14 του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«1. Τα τέλη που επιβάλλουν οι διαχειριστές δικτύου για την πρόσβαση στα δίκτυα πρέπει να είναι διαφανή, να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη ασφάλειας των δικτύων και να αντανακλούν το πραγματικό κόστος που προκύπτει στο βαθμό που αντιστοιχεί στο κόστος αποτελεσματικού και διαρθρωτικά συγκρίσιμου διαχειριστή δικτύου και να εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις. Τα τέλη αυτά δεν πρέπει να εξαρτώνται από την απόσταση.

2. Ανάλογα με την περίπτωση, το επίπεδο των τιμολογίων που ισχύουν για τους παραγωγούς ή/και τους καταναλωτές παρέχει σήματα γεωγραφικής διαφοροποίησης σε κοινοτικό επίπεδο και λαμβάνει υπόψη το μέγεθος των απωλειών δικτύου και τη συμφόρηση που προκαλούνται και το κόστος επένδυσης για τις υποδομές.

3. Κατά τον καθορισμό των τελών πρόσβασης στο δίκτυο λαμβάνονται υπόψη τα εξής:

α) οι πληρωμές και οι εισπράξεις που προκύπτουν με βάση τον μηχανισμό αντιστάθμισης μεταξύ διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς·

β) τα ποσά που όντως καταβλήθηκαν και εισπράχθηκαν καθώς και όλες οι αναμενόμενες για μελλοντικές χρονικές περιόδους πληρωμές, που υπολογίζονται με βάση παρελθούσες χρονικές περιόδους.

[…]»

Ο κανονισμός 715/2009

5 Οι αιτιολογικές σκέψεις 7 και 8 του κανονισμού 715/2009 έχουν ως εξής:

«(7) Απαιτείται ο προσδιορισμός των κριτηρίων σύμφωνα με τα οποία καθορίζονται τα τέλη πρόσβασης στο δίκτυο, ώστε τα τέλη να τηρούν απολύτως την αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων, να εξυπηρετούν τις ανάγκες μιας ομαλά λειτουργούσας εσωτερικής αγοράς, να λαμβάνεται πλήρως υπόψη η ανάγκη για ακεραιότητα του συστήματος και να αντιπροσωπεύουν το πραγματικά καταβληθέν κόστος, εφόσον αυτό αντιστοιχεί στο κόστος αποτελεσματικού και διαρθρωτικά συγκρίσιμου διαχειριστή δικτύου και είναι διαφανές, συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης απόδοσης των επενδύσεων, και, όπου ενδείκνυται, λαμβανομένης υπόψη της συγκριτικής αξιολόγησης των τιμολογίων από τις ρυθμιστικές αρχές.

(8) Κατά τον υπολογισμό των τιμολογίων πρόσβασης στο δίκτυο, είναι σημαντικό να συνεκτιμάται το πραγματικά καταβληθέν κόστος, εφόσον αντιστοιχεί στο κόστος αποτελεσματικού και διαρθρωτικά συγκρίσιμου διαχειριστή δικτύου και είναι διαφανές, καθώς και η ανάγκη ύπαρξης αντίστοιχων αποδόσεων των επενδύσεων και κινήτρων για τη δημιουργία νέων υποδομών, περιλαμβανομένης και ειδικής ρυθμιστικής μεταχείρισης για νέες επενδύσεις όπως προβλέπεται στην οδηγία 2009/73/ΕΚ. Από την άποψη αυτή, και ιδίως εάν υπάρχει πραγματικός ανταγωνισμός μεταξύ σωληναγωγών, η συγκριτική αξιολόγηση των τιμολογίων εκ μέρους των ρυθμιστικών αρχών θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη.»

6 Το άρθρο 11 του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Οι δαπάνες για τις δραστηριότητες του ΕΔΔΣΜ Αερίου που αναφέρονται στα άρθρα 4 έως 12 του παρόντος κανονισμού και στο άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 347/2013 βαρύνουν τους διαχειριστές συστημάτων μεταφοράς και συνυπολογίζονται στη διαμόρφωση των τιμών. Οι ρυθμιστικές αρχές εγκρίνουν τις δαπάνες αυτές μόνον εάν είναι εύλογες και κατάλληλες.»

7 Το άρθρο 13, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«Τα τιμολόγια ή οι μέθοδοι υπολογισμού των τιμολογίων που εφαρμόζονται από τους διαχειριστές των δικτύων μεταφοράς και έχουν εγκριθεί από τις ρυθμιστικές αρχές δυνάμει του άρθρου 41, παράγραφος 6 της οδηγίας 2009/73/ΕΚ, καθώς και τα τιμολόγια που έχουν δημοσιευθεί δυνάμει του άρθρου 32 παράγραφος 1 της ίδιας οδηγίας είναι διαφανή, λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη για ακεραιότητα και βελτίωση του δικτύου και αντιπροσωπεύουν το πραγματικά καταβληθέν κόστος, εφόσον αντιστοιχεί στο κόστος αποτελεσματικού και διαρθρωτικά συγκρίσιμου διαχειριστή δικτύου και είναι διαφανές, συμπεριλαμβανομένης της κατάλληλης απόδοσης των επενδύσεων, και, όπου ενδείκνυται, λαμβάνουν υπόψη τη συγκριτική αξιολόγηση των τιμολογίων από τις ρυθμιστικές αρχές. Τα τιμολόγια ή οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό τους, εφαρμόζονται κατά τρόπο που δεν συνεπάγεται διακρίσεις.

[…]»

Η οδηγία 2009/72

8 Κατά το άρθρο 1 της οδηγίας 2009/72:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κοινούς κανόνες που αφορούν την παραγωγή, τη μεταφορά, τη διανομή και την προμήθεια ηλεκτρικής ενεργείας, καθώς και την προστασία των καταναλωτών, με στόχο τη βελτίωση και την ολοκλήρωση ανταγωνιστικών αγορών ηλεκτρικής ενεργείας στην Κοινότητα. Ορίζει τους κανόνες για την οργάνωση και λειτουργία του τομέα της ηλεκτρικής ενεργείας, την ανοικτή πρόσβαση στην αγορά, τα κριτήρια και τις διαδικασίες που ισχύουν για τις προσκλήσεις προς υποβολή προσφορών και τη χορήγηση αδειών καθώς και για την εκμετάλλευση των δικτύων. Θεσπίζει επίσης υποχρεώσεις καθολικής υπηρεσίας και δικαιώματα των καταναλωτών ηλεκτρικής ενεργείας και αποσαφηνίζει τις υποχρεώσεις του ανταγωνισμού.»

9 Το άρθρο 37 της ως άνω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Στη ρυθμιστική αρχή ανατίθενται τα εξής καθήκοντα:

α) να καθορίζει ή να εγκρίνει, σύμφωνα με διαφανή κριτήρια, τιμολόγια μεταφοράς ή διανομής ή τις μεθοδολογίες τους·

[…]

6. Οι ρυθμιστικές αρχές είναι υπεύθυνες για τον καθορισμό ή την έγκριση αρκετά πριν από την έναρξη ισχύος τους, τουλάχιστον των μεθοδολογιών οι οποίες χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό ή τον καθορισμό των όρων και των προϋποθέσεων για:

α) τη σύνδεση και την πρόσβαση στα εθνικά δίκτυα, συμπεριλαμβανομένων των τιμολογίων μεταφοράς και διανομής ή των μεθοδολογιών τους. Τα εν λόγω τιμολόγια ή μεθοδολογίες καθιστούν δυνατή την πραγματοποίηση των αναγκαίων επενδύσεων στα δίκτυα, κατά τρόπο ώστε οι επενδύσεις αυτές να διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα των δικτύων·

[…]

8. Κατά τον καθορισμό ή την έγκριση των τιμολογίων ή των μεθοδολογιών και των υπηρεσιών εξισορρόπησης, οι ρυθμιστικές αρχές εξασφαλίζουν ότι παρέχονται τα κατάλληλα κίνητρα στους διαχειριστές δικτύων μεταφοράς και διανομής, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, για να βελτιώνουν τις επιδόσεις, να προωθούν την ολοκλήρωση της αγοράς και την ασφάλεια του εφοδιασμού και να ενισχύουν τις συναφείς δραστηριότητες έρευνας.

[…]

17. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι υπάρχουν κατάλληλοι μηχανισμοί σε εθνικό επίπεδο δυνάμει των οποίων μέρος θιγόμενο από την απόφαση ρυθμιστικής αρχής έχει δικαίωμα προσφυγής σε φορέα ανεξάρτητο από τα εμπλεκόμενα μέρη και από οιαδήποτε κυβέρνηση.»

Η οδηγία 2009/73

10 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/73:

«Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κοινούς κανόνες που αφορούν τη μεταφορά, τη διανομή, την προμήθεια και την αποθήκευση φυσικού αερίου. Ορίζει τους κανόνες σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία του τομέα του φυσικού αερίου, την πρόσβαση στην αγορά, τα κριτήρια και τις διαδικασίες χορήγησης αδειών για τη μεταφορά, τη διανομή, την προμήθεια και την αποθήκευση φυσικού αερίου και για την εκμετάλλευση των δικτύων.»

11 Το άρθρο 41 της οδηγίας αυτής προβλέπει τα εξής:

«1. Στη ρυθμιστική αρχή ανατίθενται τα εξής καθήκοντα:

α) να καθορίζει ή να εγκρίνει, σύμφωνα με διαφανή κριτήρια, ρυθμισμένα τιμολόγια μεταφοράς ή διανομής ή τις μεθόδους υπολογισμού τους·

[…]

6. Οι ρυθμιστικές αρχές είναι υπεύθυνες για τον καθορισμό ή την έγκριση, σε επαρκή χρόνο πριν από την έναρξη ισχύος τους, τουλάχιστον των μεθοδολογιών οι οποίες χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό ή τον καθορισμό των όρων και των προϋποθέσεων για:

α) τη σύνδεση και την πρόσβαση στα εθνικά δίκτυα, συμπεριλαμβανομένων των τιμολογίων μεταφοράς και διανομής, καθώς και των όρων, προϋποθέσεων και τιμολογίων πρόσβασης στις εγκαταστάσεις [υγροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ)]. Τα εν λόγω τιμολόγια ή μεθοδολογίες καθιστούν δυνατή την πραγματοποίηση των αναγκαίων επενδύσεων στα δίκτυα και τις εγκαταστάσεις ΥΦΑ, κατά τρόπον ώστε οι επενδύσεις αυτές να διασφαλίζουν τη βιωσιμότητα των δικτύων και των εγκαταστάσεων ΥΦΑ·

[…]

8. Κατά τον καθορισμό ή την έγκριση των τιμολογίων ή των μεθοδολογιών και των υπηρεσιών εξισορρόπησης, οι ρυθμιστικές αρχές εξασφαλίζουν ότι παρέχονται τα κατάλληλα κίνητρα στους διαχειριστές δικτύων μεταφοράς και διανομής, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, για να βελτιώνουν τις επιδόσεις, να προωθούν την ολοκλήρωση της αγοράς και την ασφάλεια του εφοδιασμού και να ενισχύουν τις συναφείς δραστηριότητες έρευνας.

[…]

17. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι υπάρχουν κατάλληλοι μηχανισμοί σε εθνικό επίπεδο δυνάμει των οποίων μέρος θιγόμενο από την απόφαση ρυθμιστικής αρχής έχει δικαίωμα προσφυγής σε φορέα ανεξάρτητο από τα εμπλεκόμενα μέρη και από οιαδήποτε κυβέρνηση.»

Το ουγγρικό δίκαιο

Ο νόμος περί ηλεκτρικής ενέργειας

12 Το άρθρο 178 SZ του νόμου LXXXVI του 2007 περί ηλεκτρικής ενέργειας (στο εξής: νόμος περί ηλεκτρικής ενέργειας) προβλέπει τα εξής:

«1. Κατά την τιμολόγηση, οι κάτοχοι άδειας κατ' εφαρμογήν του παρόντος νόμου και οι κάτοχοι άδειας ιδιωτικής παροχής δεν επιτρέπεται να μετακυλίουν στους πελάτες τους τα έξοδα που σχετίζονται με το τέλος χρηματοπιστωτικών συναλλαγών (στο εξής: έξοδα συναλλαγής) το οποίο επιβάλλεται βάσει του νόμου CXVI του 2012 περί του τέλους χρηματοπιστωτικών συναλλαγών. Συνεπώς, δεν επιτρέπεται τα έξοδα συναλλαγής να ενσωματώνονται, άμεσα ή έμμεσα, στην τιμή του παρεχόμενου προϊόντος ή της παρεχόμενης υπηρεσίας ούτε η χωριστή τιμολόγησή τους, τα δε έξοδα αυτά βαρύνουν αποκλειστικά τους ανωτέρω κατόχους άδειας.

2. Οι κάτοχοι άδειας κατ' εφαρμογήν του παρόντος νόμου δεν επιτρέπεται να μετακυλίουν στους πελάτες τους τον ειδικό φόρο εισοδήματος και το τέλος δικτύων υπηρεσιών κοινής ωφελείας (στο εξής, από κοινού: ειδικοί φόροι) που επιβάλλονται βάσει του νόμου LXVII του 2008 περί της ανταγωνιστικότητας της τηλεθέρμανσης και του νόμου CLXVIII του 2012 περί του τέλους δικτύων υπηρεσιών κοινής ωφελείας (στο εξής, από κοινού: νόμοι περί ειδικών φόρων). Συνεπώς, δεν επιτρέπεται οι ειδικοί φόροι να ενσωματώνονται, άμεσα ή έμμεσα, στην τιμή του προϊόντος ή της υπηρεσίας που παρέχουν οι ανωτέρω κάτοχοι άδειας ούτε η χωριστή τιμολόγησή τους. Την φορολογική επιβάρυνση φέρουν αποκλειστικά οι υποκείμενοι στους φόρους αυτούς, κατά την έννοια των νόμων περί ειδικών φόρων.»

Ο νόμος περί του εφοδιασμού με φυσικό αέριο

13 Κατά το άρθρο 103 του νόμου XL του 2008 περί του εφοδιασμού με φυσικό αέριο (στο εξής: νόμος περί του εφοδιασμού με φυσικό αέριο):

«[…]

4. Οι παραγωγοί και οι κάτοχοι αδείας κατ' εφαρμογήν του παρόντος νόμου δεν επιτρέπεται να μετακυλίουν στους πελάτες τους τον ειδικό φόρο εισοδήματος και το τέλος δικτύων υπηρεσιών κοινής ωφελείας (στο εξής, από κοινού: ειδικοί φόροι) που επιβάλλονται βάσει του νόμου LXVII του 2008 περί της ανταγωνιστικότητας της τηλεθέρμανσης και του νόμου CLXVIII του 2012 περί του τέλους δικτύων υπηρεσιών κοινής ωφελείας (στο εξής, από κοινού: νόμοι περί ειδικών φόρων). Συνεπώς, δεν επιτρέπεται οι ειδικοί φόροι να ενσωματώνονται, άμεσα ή έμμεσα, στην τιμή του προϊόντος ή της

υπηρεσίας που παρέχουν οι ανωτέρω παραγωγοί και κάτοχοι άδειας ούτε η χωριστή τιμολόγησή τους. Την φορολογική επιβάρυνση φέρουν αποκλειστικά οι υποκείμενοι στους φόρους αυτούς, κατά την έννοια των νόμων περί ειδικών φόρων.

4a. Κατά την τιμολόγηση, οι κάτοχοι άδειας κατ' εφαρμογήν του παρόντος νόμου δεν επιτρέπεται να μετακυλίουν στους πελάτες τους τα έξοδα που σχετίζονται με το τέλος χρηματοπιστωτικών συναλλαγών (στο εξής: έξοδα συναλλαγής) το οποίο επιβάλλεται βάσει του νόμου CXVI του 2012 περί του τέλους χρηματοπιστωτικών συναλλαγών. Συνεπώς, δεν επιτρέπεται τα έξοδα συναλλαγής να ενσωματώνονται, άμεσα ή έμμεσα, στην τιμή του παρεχόμενου προϊόντος ή της παρεχόμενης υπηρεσίας ούτε η χωριστή τιμολόγησή τους, τα δε έξοδα αυτά βαρύνουν αποκλειστικά τους ανωτέρω παραγωγούς και κατόχους άδειας.

[…]»

Ο νόμος περί τροποποίησης, με σκοπό την εναρμόνισή τους, των νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας

14 Το άρθρο 7 του νόμου LIX του 2016 περί τροποποίησης, με σκοπό την εναρμόνισή τους, των νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας (στο εξής: νόμος περί τροποποίησης, με σκοπό την εναρμόνισή τους, των νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας) ορίζει τα εξής:

«Στο τμήμα με τίτλο "Γενικοί κανόνες της διαδικασίας ενώπιον της Αρχής" του νόμου περί ηλεκτρικής ενέργειας, μετά το άρθρο 168 προστίθεται άρθρο 168 Α το οποίο έχει ως εξής:

"Άρθρο 168 Α

1) Στο πλαίσιο του τρόπου καθορισμού των τελών χρήσης, της αμοιβής για υπηρεσίες που παρέχονται από διανομέα με ειδικό τιμολόγιο και των τελών σύνδεσης, ως πελάτης νοείται μόνον ο κάτοχος της άδειας του οικείου δικτύου.

2) Εντός 15 ημερών από την κοινοποίηση απόφασης της Αρχής περί καθορισμού των τελών χρήσης, της αμοιβής για υπηρεσίες που παρέχονται από διανομέα με ειδικό τιμολόγιο και των τελών σύνδεσης, ο ενδιαφερόμενος πελάτης μπορεί να προσφύγει κατά της Αρχής ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού δικαστηρίου και να ζητήσει να ελεγχθεί η νομιμότητα της εν λόγω απόφασης.

3) Η αίτηση δικαστικού ελέγχου απόφασης περί καθορισμού των τελών χρήσης, της αμοιβής για υπηρεσίες που παρέχονται από διανομέα με ειδικό τιμολόγιο και των τελών σύνδεσης αποτελεί έκτακτο ένδικο βοήθημα και το επιληφθέν δικαστήριο αποφαίνεται το αργότερο εντός 30 ημερών από την κατάθεση της αίτησης.

[…]"»

15 Το άρθρο 23 του νόμου περί τροποποίησης, με σκοπό την εναρμόνισή τους, των νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας προβλέπει τα εξής:

«Στον νόμο περί του εφοδιασμού με φυσικό αέριο προστίθεται άρθρο 129 A πριν από τον τίτλο “Διεθνής συνεργασία και σχέσεις με τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης” το οποίο έχει ως εξής:

“Άρθρο 129 A

[…]

4) Εντός 15 ημερών από την κοινοποίηση απόφασης της Αρχής περί καθορισμού των τελών χρήσης, της αμοιβής για υπηρεσίες που παρέχονται από διαχειριστή δικτύου με ειδικό τιμολόγιο και των τελών σύνδεσης, ο ενδιαφερόμενος πελάτης μπορεί να ασκήσει προσφυγή κατά της Αρχής ενώπιον του αρμόδιου διοικητικού δικαστηρίου και να ζητήσει να ελεγχθεί η νομιμότητα της εν λόγω απόφασης.

5) Η αίτηση δικαστικού ελέγχου απόφασης περί καθορισμού των τελών χρήσης, της αμοιβής για υπηρεσίες που παρέχονται από διαχειριστή δικτύου με ειδικό τιμολόγιο και των τελών σύνδεσης αποτελεί έκτακτο ένδικο βοήθημα και το επιληφθέν δικαστήριο αποφαίνεται το αργότερο εντός 30 ημερών από την κατάθεση της αίτησης.

[…]”»

16 Το άρθρο 29, παράγραφος 2, του νόμου περί τροποποίησης, με σκοπό την εναρμόνισή τους, των νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας ορίζει τα εξής:

«Στο άρθρο 12 του νόμου XXII του 2013 περί ιδρύσεως της ουγγρικής ρυθμιστικής αρχής του τομέα της ενέργειας και των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας προστίθενται στοιχεία n και o τα οποία έχουν ως εξής:

“[Ο πρόεδρος της Αρχής]

n) εκδίδει απόφαση με την οποία καθορίζει τα τέλη χρήσης του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας και τα τέλη σύνδεσης με το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και την αμοιβή για υπηρεσίες που παρέχονται από διανομέα με ειδικό τιμολόγιο, ανάλογα με τις ανάγκες του κατόχου της άδειας ή του χρήστη, και την αμοιβή για υπηρεσίες που παρέχονται από διανομέα με ειδικό τιμολόγιο σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης από τον πελάτη·

o) εκδίδει απόφαση με την οποία καθορίζει τα τιμολόγια χρήσης του δικτύου φυσικού αερίου και τα τιμολόγια σύνδεσης με το δίκτυο φυσικού αερίου, καθώς και την αμοιβή για υπηρεσίες που παρέχονται από διαχειριστή δικτύου με ειδικό τιμολόγιο, ανάλογα με τις ανάγκες του κατόχου της άδειας ή του χρήστη, και την αμοιβή για υπηρεσίες που παρέχονται από διαχειριστή δικτύου με ειδικό τιμολόγιο σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης από τον πελάτη.”»

Ο νόμος περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας

17 Ο νόμος CLXXXIII του 2016 περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας (στο εξής: νόμος περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας) καταργεί, με το άρθρο 6, παράγραφος 4, το άρθρο 168 A του νόμου περί ηλεκτρικής ενέργειας και, με το άρθρο 12, παράγραφος 3, τις παραγράφους 2 έως 7 του άρθρου 129 A του νόμου περί του εφοδιασμού με φυσικό αέριο.

18 Το άρθρο 4 του νόμου περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας ορίζει τα εξής:

«Στον [νόμο περί ηλεκτρικής ενέργειας] προστίθεται πριν από τον τίτλο “Διατάξεις σχετικά με την έναρξη ισχύος” άρθρο 178 U το οποίο έχει ως εξής:

“Άρθρο 178 U

1. Για τον καθορισμό των οφειλόμενων τελών, οι κανονισμοί που προβλέπονται στο άρθρο 143, παράγραφος 5, στο άρθρο 146, παράγραφος 4, και στο άρθρο 146 A, παράγραφος 3, του παρόντος νόμου, όπως αυτά τροποποιήθηκαν με τον [νόμο περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας], εφαρμόζονται για πρώτη φορά από την 1η Ιανουαρίου 2017.

2. Οι αποφάσεις που δημοσιεύθηκαν βάσει του άρθρου 143, παράγραφος 5, του άρθρου 146, παράγραφος 4, και του άρθρου 146 A, παράγραφος 3, του παρόντος νόμου, όπως αυτά τροποποιήθηκαν με τον [νόμο περί τροποποίησης, με σκοπό την εναρμόνισή τους, των νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας], δεν τίθενται σε ισχύ.

3. Αν για απόφαση που δημοσιεύθηκε βάσει του άρθρου 143, παράγραφος 5, του άρθρου 146, παράγραφος 4, και του άρθρου 146 A, παράγραφος 3, του παρόντος νόμου, όπως αυτά τροποποιήθηκαν με τον [νόμο περί τροποποίησης, με σκοπό την εναρμόνισή τους, των νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας], εκκρεμεί διαδικασία δικαστικού ελέγχου κατά την έναρξη ισχύος του [νόμου περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας], το επιληφθέν δικαστήριο καταργεί τη δίκη.

4. Στις εκκρεμείς διοικητικές και ένδικες διαδικασίες εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος νόμου, όπως τροποποιήθηκαν από τον [νόμο περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας].”»

19 Το άρθρο 10 του νόμου περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας ορίζει τα εξής:

«Στο κεφάλαιο XVIII του νόμου περί του εφοδιασμού με φυσικό αέριο προστίθεται άρθρο 146 M το οποίο έχει ως εξής:

“Άρθρο 146 M

1. Για τον καθορισμό των εφαρμοστέων τιμολογίων, οι κανονισμοί που προβλέπονται στο άρθρο 104 B, παράγραφος 4, στο άρθρο 106, παράγραφος 3, και στο άρθρου 108, παράγραφος 2, του παρόντος νόμου, όπως αυτά τροποποιήθηκαν με τον [νόμο περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας], εφαρμόζονται για πρώτη φορά από την 1η Ιανουαρίου 2017.

2. Οι αποφάσεις που δημοσιεύθηκαν βάσει του άρθρου 104 B, παράγραφος 4, του άρθρου 106, παράγραφος 3, και του άρθρου 108, παράγραφος 2, του παρόντος νόμου, όπως αυτά τροποποιήθηκαν με τον [νόμο περί τροποποίησης, με σκοπό την εναρμόνισή τους, των νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας], δεν τίθενται σε ισχύ.

3. Αν για απόφαση που δημοσιεύθηκε βάσει του άρθρου 104 B, παράγραφος 4, του άρθρου 106, παράγραφος 3, και του άρθρου 108, παράγραφος 2, του παρόντος νόμου, όπως αυτά τροποποιήθηκαν με τον [νόμο περί τροποποίησης, με σκοπό την εναρμόνισή τους, των νόμων που

διέπουν τον τομέα της ενέργειας], εκκρεμεί διαδικασία δικαστικού ελέγχου κατά την έναρξη ισχύος του [νόμου περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας], το επιληφθέν δικαστήριο καταργεί τη δίκη.

4. Στις εκκρεμείς διοικητικές και ένδικες διαδικασίες εφαρμόζονται οι διατάξεις του παρόντος νόμου, όπως τροποποιήθηκαν από τον [νόμο περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας].”»

20 Το άρθρο 13 του νόμου περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας ορίζει τα εξής:

«Στο άρθρο 12, στοιχεία n και o, του νόμου XXII του 2013 περί ιδρύσεως της ουγγρικής ρυθμιστικής αρχής του τομέα της ενέργειας και των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, οι όροι “εκδίδει απόφαση” αντικαθίστανται από τους όρους “εκδίδει κανονισμό”.»

Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

21 Στις 15 Ιουλίου 2013, στο πλαίσιο του φακέλου «EU Pilot» 5366/13/ENER, η Επιτροπή απηύθυνε στην Ουγγαρία διάφορα ερωτήματα σχετικά με τη μεταφορά των οδηγιών 2009/72 και 2009/73 και την εφαρμογή των κανονισμών 714/2009 και 715/2009, όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τη χωρίς διακρίσεις πρόσβαση των τρίτων στο δίκτυο, την ανεξαρτησία, τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία των εθνικών ρυθμιστικών αρχών, τους κανόνες σχετικά με τα τέλη πρόσβασης στα δίκτυα και τη διασυνοριακή πρόσβαση στις υποδομές των δικτύων.

22 Οι εθνικές αρχές απάντησαν στα ερωτήματα αυτά με έγγραφα της 23ης Οκτωβρίου και της 11ης Δεκεμβρίου 2013.

23 Στις 27 Φεβρουαρίου 2015, η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι η απάντηση της Ουγγαρίας δεν εξάλειφε τις αμφιβολίες της ως προς τη συμβατότητα της ουγγρικής νομοθεσίας με το δίκαιο της Ένωσης και ότι, από πολλές απόψεις, η νομοθεσία αυτή δεν ήταν σύμφωνη με τις ως άνω οδηγίες και κανονισμούς, απηύθυνε προειδοποιητική επιστολή στο εν λόγω κράτος μέλος.

24 Η Ουγγαρία απάντησε στην προειδοποιητική επιστολή με έγγραφα της 8ης Μαΐου και της 7ης Ιουλίου 2015 και συμπλήρωσε τις κοινοποιηθείσες πληροφορίες με έγγραφα της 23ης Νοεμβρίου και της 17ης Δεκεμβρίου 2015, καθώς και της 13ης και της 20ής Μαΐου 2016. Στην από 19 Ιουλίου 2016 συμπληρωματική απάντησή του, το εν λόγω κράτος μέλος επισύναψε το κείμενο του νόμου περί τροποποίησης, με σκοπό την εναρμόνισή τους, των νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας.

25 Η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι τα μέτρα που κοινοποίησαν οι ουγγρικές αρχές απαντώντας στην εν λόγω προειδοποιητική επιστολή δεν είχαν επιλύσει όλα τα προβλήματα που επισημάνθηκαν με αυτήν, απέστειλε στην Ουγγαρία, στις 9 Δεκεμβρίου 2016, αιτιολογημένη γνώμη σχετικά με παράβαση των υποχρεώσεων που το κράτος μέλος υπέχει από το άρθρο 41, παράγραφος 6, της οδηγίας 2009/73, το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009.

26 Η Ουγγαρία απάντησε στην αιτιολογημένη γνώμη με έγγραφο της 8ης Φεβρουαρίου 2017.

27 Αφού εξέτασε την απάντηση αυτή, η Επιτροπή εκτίμησε ότι τα προβλήματα που επισημάνθηκαν είχαν επιλυθεί. Εντούτοις, λαμβάνοντας υπόψη τις τροποποιήσεις που είχε εν τω μεταξύ επιφέρει στην επίμαχη νομοθεσία ο νόμος περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας, η Επιτροπή έκρινε ότι η Ουγγαρία παρέβη τις υποχρεώσεις της μη θεσπίζοντας κατάλληλο μηχανισμό για τη διασφάλιση του δικαιώματος προσφυγής κατά των

αποφάσεων της εθνικής ρυθμιστικής αρχής, κατά την έννοια του άρθρου 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72 και του άρθρου 41, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/73. Στις 28 Απριλίου 2017, η Επιτροπή απηύθυνε συμπληρωματική αιτιολογημένη γνώμη στο εν λόγω κράτος μέλος.

28 Με έγγραφο της 28ης Ιουνίου 2017, η Ουγγαρία απάντησε στη συμπληρωματική αιτιολογημένη γνώμη, παραπέμποντας στην απάντησή της στην προηγούμενη αιτιολογημένη γνώμη, με την οποία επισήμαινε ότι είχε προβεί, εν τω μεταξύ, σε τροποποιήσεις του νόμου περί του εφοδιασμού με φυσικό αέριο, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις της τρίτης δέσμης μέτρων «Ενέργεια», οι οποίες τέθηκαν σε ισχύ την 1η Οκτωβρίου και στις 22 Δεκεμβρίου 2016, και ότι, ως εκ τούτου, είχε μεριμνήσει ώστε οι αρμοδιότητες της εθνικής ρυθμιστικής αρχής να είναι σύμφωνες προς το άρθρο 41, παράγραφος 6, της οδηγίας 2009/73.

29 Εκτιμώντας ότι η Ουγγαρία δεν είχε συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν, αφενός, από το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και από το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009 και, αφετέρου, από το άρθρο 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72 και από το άρθρο 41, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/73, η Επιτροπή άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

Επί της προσφυγής

Επί της πρώτης αιτίασης που αφορά παράβαση του άρθρου 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009

Επιχειρήματα των διαδίκων

30 Η Επιτροπή υποστηρίζει, πρώτον, ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009 καθιερώνουν την αρχή της διαμόρφωσης των τιμολογίων πρόσβασης στα δίκτυα σε συνάρτηση με το κόστος που προκύπτει για τους διαχειριστές τους και δεν προβλέπουν περιορισμούς όσον αφορά τις επιμέρους δαπάνες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό των τελών πρόσβασης στα δίκτυα. Κατά την Επιτροπή, οι διατάξεις αυτές επιβάλλουν τα τέλη πρόσβασης να αντανακλούν το κάθε είδους κόστος που προκύπτει για τους ως άνω διαχειριστές, εφόσον αυτό αντιστοιχεί στο κόστος αποτελεσματικού και διαρθρωτικά συγκρίσιμου διαχειριστή, ενώ το άρθρο 178 SZ, παράγραφοι 1 και 2, του νόμου περί ηλεκτρικής ενέργειας και το άρθρο 103, παράγραφοι 4 και 4a, του νόμου περί του εφοδιασμού με φυσικό αέριο, τα οποία απαγορεύουν στους διαχειριστές δικτύου να μετακυλίουν στους καταναλωτές τα ποσά του ειδικού φόρου δικτύων μεταφοράς και του τέλους χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, δεν επιτρέπουν στην εθνική ρυθμιστική αρχή να λάβει υπόψη, κατά τον καθορισμό των τελών πρόσβασης στα δίκτυα, το κόστος που προκύπτει από τον φόρο αυτόν και το ως άνω τέλος.

31 Δεύτερον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι δεν δικαιολογείται από κανέναν αντικειμενικό λόγο η απαγόρευση της λήψης υπόψη, εκ μέρους της εθνικής ρυθμιστικής αρχής, του επίμαχου κόστους κατά τον καθορισμό των τελών πρόσβασης στα δίκτυα. Ειδικότερα, δεν είναι κρίσιμος εν προκειμένω ο δικαιολογητικός λόγος που προέβαλε η Ουγγαρία με την απάντησή της στην αίτηση της Επιτροπής για την παροχή πληροφοριών, ήτοι ότι ο σκοπός που επιδιώκεται με τις επίμαχες διατάξεις συνίσταται στη μείωση των τιμών του φυσικού αερίου και της ηλεκτρικής ενέργειας που καταβάλλει ο τελικός οικιακός χρήστης.

32 Ως προς το ζήτημα αυτό, η Επιτροπή επισημαίνει ότι το άρθρο 3, παράγραφος 8, της οδηγίας 2009/72 και το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2009/73 επιτρέπουν όντως στα κράτη μέλη να λαμβάνουν μέτρα προστασίας των καταναλωτών, ιδίως για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας. Ωστόσο, μπορούν να λαμβάνουν τέτοια μέτρα μόνον υπό την επιφύλαξη ότι αυτά δεν παρακωλύουν την εύρυθμη λειτουργία της αγοράς, για την οποία επιβάλλεται, μεταξύ άλλων, η τήρηση της «αρχής της διαμόρφωσης των τιμολογίων πρόσβασης στα δίκτυα σε συνάρτηση με το κόστος».

33 Τρίτον, όσον αφορά το επιχείρημα της Ουγγαρίας ότι από τους κανονισμούς 714/2009 και 715/2009 και τις οδηγίες 2009/72 και 2009/73 προκύπτει ότι εναπόκειται στον εθνικό νομοθέτη, κατά τη θέσπιση των κανόνων για τον καθορισμό των τελών πρόσβασης στα δίκτυα, να διασφαλίσει δίκαιη ισορροπία μεταξύ των αντικρουόμενων συμφερόντων των διαχειριστών δικτύου και των καταναλωτών, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η «τρίτη δέσμη μέτρων για την ενέργεια» που εγκρίθηκε στις 13 Ιουλίου 2009 και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τις οδηγίες 2009/72 και 2009/73, καθώς και τους κανονισμούς 714/2009 και 715/2009, δεν αφήνει περιθώριο εκτίμησης στα κράτη μέλη. Ειδικότερα, τα συμφέροντα των διαχειριστών δικτύου και των καταναλωτών ελήφθησαν πλήρως υπόψη, από τον νομοθέτη της Ένωσης, στο άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και στο άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009. Επομένως, αν τα τέλη πρόσβασης στα δίκτυα δεν αντανακλούν το συνολικό κόστος που προκύπτει για τους διαχειριστές, το ύψος τους δεν θα είναι εύλογο.

34 Τέταρτον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, ανεξαρτήτως των οικονομικών αποτελεσμάτων του επίμαχου μέτρου, στοιχειοθετείται παράβαση εκ μέρους της Ουγγαρίας των υποχρεώσεων που υπέχει από το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και από το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009. Επομένως, δεν είναι αναγκαίο η Επιτροπή να αποδείξει το αποτέλεσμα της επίμαχης νομοθεσίας.

35 Η Ουγγαρία υποστηρίζει, επικαλούμενη την απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1983, Roussel Laboratoria κ.λπ. (181/82, EU:C:1983:352, σκέψη 25), ότι η επίμαχη εθνική νομοθεσία θεσπίστηκε στο πλαίσιο της φορολογικής αυτονομίας των κρατών μελών στον τομέα των αμέσων φόρων και εφαρμόζεται σε όλους τους διαχειριστές δικτύου κατά τρόπο γενικό και χωρίς διακρίσεις, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων μεταξύ των φορολογουμένων. Η Ουγγαρία ισχυρίζεται ότι το τέλος συναλλαγών και ο φόρος εισοδήματος των παρόχων ενέργειας δεν είναι κρίσιμα για τον καθορισμό των τελών πρόσβασης στα δίκτυα.

36 Η Ουγγαρία προσάπτει στην Επιτροπή ότι ερμηνεύει εσφαλμένα το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009, καθόσον δεν λαμβάνει υπόψη ούτε τις ιδιαιτερότητες της αγοράς ούτε τον σκοπό και το περιεχόμενο της ρύθμισης των τιμών.

37 Ως προς το ζήτημα αυτό, η Ουγγαρία υποστηρίζει, πρώτον, ότι η διαχείριση δικτύων αποτελεί ειδικό τομέα της αγοράς ενέργειας, στον οποίο υφίσταται φυσικό μονοπώλιο, ήτοι του δικτύου μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και του δικτύου μεταφοράς φυσικού αερίου. Επομένως, το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009 αποσκοπούν στη διατήρηση των τελών πρόσβασης στα δίκτυα αυτά σε χαμηλό και εύλογο επίπεδο και στη μείωση του κινδύνου οι μονοπωλιακοί διαχειριστές τους να καταχραστούν τη δεσπόζουσα θέση τους, μεταξύ άλλων με την επιβολή υπερβολικών χρεώσεων.

38 Δεύτερον, η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009 δεν ορίζουν λεπτομερώς τους κανόνες ή τη μεθοδολογία για τον προσδιορισμό του κόστους που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τον καθορισμό των τελών. Κατά το εν λόγω κράτος μέλος, από τη λογική του συστήματος που καθιερώνουν οι ως άνω κανονισμοί, καθώς και οι οδηγίες 2009/72 και 2009/73, προκύπτει ότι εναπόκειται στον εθνικό νομοθέτη να εκτιμήσει, εντός των ορίων των εν λόγω κανονισμών και οδηγιών, τα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων στην αγορά ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων και των συμφερόντων των καταναλωτών, καθώς και το δημόσιο συμφέρον, ιδίως την ασφάλεια του εφοδιασμού και την προστασία του περιβάλλοντος, και να θεσπίσει, βάσει της εκτίμησης αυτής, λεπτομερείς εθνικούς κανόνες σύμφωνους προς το δίκαιο της Ένωσης.

39 Η επίμαχη εθνική νομοθεσία υπηρετεί το δημόσιο συμφέρον που συνίσταται στη διατήρηση της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας και του φυσικού αερίου με την οποία επιβαρύνεται ο τελικός καταναλωτής σε εύλογο επίπεδο, όπως επιβάλλεται από τη στάθμιση, στην οποία εναπόκειται στα κράτη μέλη να

προβαίνουν, μεταξύ, αφενός, του συμφέροντος των διαχειριστών δικτύου να ενσωματώνουν στα τέλη πρόσβασης στα δίκτυα τις κάθε είδους δαπάνες στις οποίες υποβάλλονται και, αφετέρου, του συμφέροντος τόσο των καταναλωτών όσο και των λοιπών χρηστών των δικτύων τα τέλη αυτά να παραμένουν σε εύλογο επίπεδο.

40 Τρίτον, η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι τα τέλη πρόσβασης στα δίκτυα πρέπει να αντανακλούν προσηκόντως το κόστος που προκύπτει για τους διαχειριστές δικτύου, κατά το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009. Υπογραμμίζει ότι η Επιτροπή δεν ισχυρίζεται ότι, λόγω της επίμαχης εθνικής νομοθεσίας, τα τέλη πρόσβασης στα δίκτυα ορίζονται σε επίπεδο που θέτει σε κίνδυνο τη συνέχιση της δραστηριότητας των διαχειριστών δικτύων ή την κατάλληλη συντήρηση των δικτύων.

41 Τέλος, η Ουγγαρία παρατηρεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει την ύπαρξη της προβαλλόμενης παράβασης. Η Επιτροπή δεν εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους τα κέρδη των διαχειριστών δικτύου στην Ουγγαρία δεν μπορούν να θεωρηθούν εύλογα.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

42 Προκειμένου να διαπιστωθεί αν, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009 επιβάλλουν στην εθνική ρυθμιστική αρχή να λαμβάνει οπωσδήποτε υπόψη, κατά τον καθορισμό των τελών πρόσβασης στα δίκτυα, το κάθε είδους κόστος, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών για τον επίμαχο ειδικό φόρο δικτύων μεταφοράς ενέργειας και το επίμαχο τέλος χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, πρέπει να ληφθεί υπόψη όχι μόνον το γράμμα των διατάξεων αυτών, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο αυτές εντάσσονται και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελούν μέρος [βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 3ης Μαρτίου 2020, X (Ευρωπαϊκό ένταλμα συλλήψεως – Διττό αξιόποινο), C-717/18, EU:C:2020:142, σκέψη 21 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

43 Πρώτον, διαπιστώνεται ότι το γράμμα του άρθρου 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009 περιορίζεται σε μια γενική αναφορά του κόστους που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά τον καθορισμό των τελών πρόσβασης στα δίκτυα, χωρίς να διευκρινίζεται αν η εθνική ρυθμιστική αρχή πρέπει να συνεκτιμά «κάθε είδους» κόστος.

44 Όσον αφορά, δεύτερον, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009, επισημαίνεται ότι οι κανονισμοί αυτοί προσδιορίζουν ορισμένες μόνον κατηγορίες δαπανών οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον υπολογισμό των τελών πρόσβασης στα δίκτυα. Μεταξύ άλλων, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι δαπάνες για τις δραστηριότητες του ευρωπαϊκού δικτύου διαχειριστών συστημάτων μεταφοράς ηλεκτρικής ενεργείας, οι οποίες πρέπει να είναι εύλογες και κατάλληλες (άρθρο 11 του κανονισμού 714/2009 και άρθρο 11 του κανονισμού 715/2009), και το κόστος επένδυσης για τις υποδομές (άρθρο 14, παράγραφος 2, του κανονισμού 714/2009).

45 Τρίτον, όσον αφορά τους σκοπούς που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας οι επίμαχες διατάξεις αποτελούν μέρος, από το άρθρο 1 του κανονισμού 714/2009 και από το άρθρο 1 του κανονισμού 715/2009 προκύπτει ότι σκοπός των κανονισμών αυτών είναι η θέσπιση αμερόληπτων κανόνων για τους όρους πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου και η διευκόλυνση της δημιουργίας εύρυθμων και διαφανών αγορών χονδρικής με υψηλή στάθμη ασφάλειας του εφοδιασμού.

46 Οι σκοποί αυτοί μπορούν όμως να επιτευχθούν αποτελεσματικά χωρίς να είναι αναγκαίο τα τέλη πρόσβασης στα δίκτυα να αντανακλούν το πραγματικό κόστος που προκύπτει για τους διαχειριστές των δικτύων. Τα τέλη αυτά συμβάλλουν στην επίτευξη των ως άνω σκοπών εφόσον, αφενός, είναι

διαφανή και εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις για όλους τους χρήστες (αιτιολογική σκέψη 16 και άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009, καθώς και αιτιολογική σκέψη 7 και άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009) και, αφετέρου, έχουν ένα κατάλληλο επίπεδο απόδοσης το οποίο να παρέχει στους διαχειριστές δικτύου τη δυνατότητα πραγματοποίησης των αναγκαίων επενδύσεων για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των δικτύων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου (άρθρο 14, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 714/2009, καθώς και αιτιολογική σκέψη 8 και άρθρο 13 του κανονισμού 715/2009).

47 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτή η ερμηνεία της Επιτροπής ότι το άρθρο 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και το άρθρο 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009 επιβάλλουν στην εθνική ρυθμιστική αρχή να λαμβάνει οπωσδήποτε υπόψη, κατά τον καθορισμό των τελών πρόσβασης στα δίκτυα, κάθε είδους κόστος, κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών για τον επίμαχο ειδικό φόρο δικτύων μεταφοράς ενέργειας και το επίμαχο τέλος χρηματοπιστωτικών συναλλαγών.

48 Το συμπέρασμα αυτό δεν αναιρείται από το επιχείρημα της Επιτροπής ότι, αν οι διαχειριστές δικτύου δεν έχουν τη δυνατότητα μετακύλισης των δαπανών για τον ειδικό φόρο δικτύων μεταφοράς ενέργειας και το τέλος χρηματοοικονομικών συναλλαγών, τα κέρδη τους δεν θα φθάσουν σε εύλογο επίπεδο. Πράγματι, το ύψος των τελών πρόσβασης στα δίκτυα δεν καθορίζεται αποκλειστικά βάσει του κόστους που προκύπτει για τους διαχειριστές δικτύου.

49 Ειδικότερα, πρώτον, από τον συνδυασμό, αφενός, του άρθρου 14, παράγραφος 1, του κανονισμού 714/2009 και του άρθρου 37, παράγραφος 6, στοιχείο α′, της οδηγίας 2009/72 και, αφετέρου, του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 715/2009 και του άρθρου 41, παράγραφος 6, στοιχείο α′, της οδηγίας 2009/73 προκύπτει ότι το ύψος των τελών αυτών πρέπει να καθορίζεται επίσης σε συνάρτηση με τις επενδύσεις που είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των δικτύων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου.

50 Δεύτερον, δυνάμει του άρθρου 37, παράγραφος 8, της οδηγίας 2009/72 και του άρθρου 41, παράγραφος 8, της οδηγίας 2009/73, κατά τον καθορισμό των τελών πρόσβασης στα δίκτυα, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές μπορούν να παρέχουν κατάλληλα, βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, κίνητρα στους διαχειριστές δικτύων για να βελτιώνουν τις επιδόσεις, να προωθούν την ολοκλήρωση της αγοράς και την ασφάλεια του εφοδιασμού και να ενισχύουν τις συναφείς δραστηριότητες έρευνας.

51 Τρίτον, από τον συνδυασμό της αιτιολογικής σκέψης 14 και του άρθρου 14, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 714/2009 προκύπτει ότι το ύψος των τελών πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να αντανακλά το κόστος των επενδύσεων για τις υποδομές και την ισορροπία παραγωγής και κατανάλωσης της συγκεκριμένης περιοχής. Προς τούτο, πρέπει επίσης να λαμβάνονται υπόψη το μέγεθος των απωλειών δικτύου, καθώς και οι πληρωμές που προκύπτουν με βάση τον μηχανισμό αντιστάθμισης μεταξύ διαχειριστών δικτύου και τα ποσά που όντως καταβλήθηκαν, τα οποία υπολογίζονται με βάση παρελθούσες χρονικές περιόδους.

52 Τέλος, από τον συνδυασμό του άρθρου 13, παράγραφος 1, και των αιτιολογικών σκέψεων 7 και 8 του κανονισμού 715/2009 προκύπτει ότι το ύψος των τελών πρόσβασης στα δίκτυα μεταφοράς φυσικού αερίου πρέπει να περιλαμβάνει την κατάλληλη απόδοση των επενδύσεων και κίνητρα για τη δημιουργία νέων υποδομών και να λαμβάνει επίσης υπόψη, κατά περίπτωση, τη συγκριτική αξιολόγηση των τιμολογίων από τις ρυθμιστικές αρχές.

53 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, η πρώτη αιτίαση της Επιτροπής πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

Επί της δεύτερης αιτίασης που αφορά παράβαση του άρθρου 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72 και του άρθρου 41, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/73

Επιχειρήματα των διαδίκων

54 Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Ουγγαρία, μη θεσπίζοντας κατάλληλο μηχανισμό για τη διασφάλιση του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής κατά των αποφάσεων της εθνικής ρυθμιστικής αρχής, κατά την έννοια του άρθρου 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72 και του άρθρου 41, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/73, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις διατάξεις αυτές. Κατά την Επιτροπή, το ως άνω δικαίωμα προσφυγής απορρέει από την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, η οποία συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης και κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).

55 Η Επιτροπή παρατηρεί, πρώτον, ότι το δικαίωμα προσφυγής ενώπιον διοικητικού δικαστηρίου κατά των αποφάσεων της εθνικής ρυθμιστικής αρχής, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 168, παράγραφος 10, του εθνικού νόμου περί ηλεκτρικής ενέργειας και στο άρθρο 129 του νόμου περί του εφοδιασμού με φυσικό αέριο, δεν ισχύει για τους κανονισμούς με τους οποίους η αρχή αυτή καθορίζει τα τέλη πρόσβασης στα δίκτυα. Ειδικότερα, οι κανονισμοί αυτοί μπορούν να προσβληθούν μόνον ενώπιον του Alkotmánybíróság (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Ουγγαρία), με αίτηση ελέγχου της συνταγματικότητας, δυνάμει του άρθρου 26 του νόμου CLI του 2011, περί του Συνταγματικού Δικαστηρίου. Δεν προβλέπεται κανένα άλλο ένδικο βοήθημα για την αμφισβήτηση των κανονισμών αυτών. Επιπλέον, κατά το άρθρο 29 του ίδιου νόμου, το Alkotmánybíróság (Συνταγματικό Δικαστήριο) εξετάζει αίτηση ελέγχου της συνταγματικότητας μόνον εφόσον αυτή «αφορά θεμελιώδες συνταγματικό ζήτημα».

56 Περαιτέρω, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι οι οδηγίες 2009/72 και 2009/73 ενίσχυσαν τον ρόλο των εθνικών ρυθμιστικών αρχών, θεσπίζοντας αυστηρότερες απαιτήσεις ανεξαρτησίας έναντι των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και απονέμοντάς τους νέες αρμοδιότητες που τους παρέχουν τη δυνατότητα να λαμβάνουν νομικώς δεσμευτικές αποφάσεις σε ορισμένους τομείς. Προς αντιστάθμιση της ενισχυμένης ανεξαρτησίας και των διευρυμένων αρμοδιοτήτων των αρχών αυτών, οι εν λόγω οδηγίες προβλέπουν κανόνες σχετικούς με την ευθύνη τους, μεταξύ των οποίων κομβικό ρόλο διαδραματίζουν το άρθρο 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72 και το άρθρο 41, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/73.

57 Δεύτερον, η Επιτροπή υποστηρίζει, επικαλούμενη την απόφαση της 22ας Μαΐου 2003, Connect Austria (C-462/99, EU:C:2003:297, σκέψη 37), ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει, στο πλαίσιο υπόθεσης που αφορούσε διάταξη αντίστοιχη προς το άρθρο 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72 και το άρθρο 41, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/73, ήτοι, το άρθρο 5α, παράγραφος 3, της οδηγίας 90/387/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1990, για τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς στον τομέα των τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών μέσω της εφαρμογής της παροχής ανοικτού δικτύου (ΕΕ 1990, L 192, σ. 1), ότι δικαίωμα προσφυγής ενώπιον Συνταγματικού Δικαστηρίου, περιοριζόμενο στις περιπτώσεις παραβίασης του Συντάγματος ή διεθνούς σύμβασης, δεν αποτελούσε κατάλληλο μηχανισμό, κατά την έννοια της συγκεκριμένης διάταξης.

58 Τέλος, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι, με την απάντησή της στην προειδοποιητική επιστολή, η Ουγγαρία αναγνώρισε ότι ήταν αναγκαία η αντιμετώπιση του ζητήματος αυτού και θέσπισε στη συνέχεια, το 2016, τον νόμο περί τροποποίησης, με σκοπό την εναρμόνισή τους, των νόμων που διέπουν τον τομέα της ενέργειας. Δυνάμει του νόμου αυτού, η εθνική ρυθμιστική αρχή ορίζει, με κανονισμό, μόνον τις αρχές και το πλαίσιο για τον καθορισμό των τελών, ενώ τα ίδια τα τέλη ορίζονται με ατομικές αποφάσεις, πράγμα που καθιστά δυνατό τον πλήρη και εις βάθος δικαστικό έλεγχο των σχετικών αποφάσεων. Εντούτοις, δυνάμει του μεταγενέστερου νόμου, ο οποίος επίσης θεσπίστηκε το 2016, περί τροποποίησης, με σκοπό τη ρύθμιση των τιμών, ορισμένων νόμων που

διέπουν τον τομέα της ενέργειας, τα ίδια τα τέλη ορίζονται πλέον με κανονισμούς της εθνικής ρυθμιστικής αρχής και, για τον λόγο αυτόν, μπορούν να προσβληθούν μόνον ενώπιον του Alkotmánybíróság (Συνταγματικού Δικαστηρίου).

59 Η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι η ισχύουσα εθνική νομοθεσία, κατά το μέτρο που προβλέπει τη δυνατότητα προσβολής των κανονισμών της εθνικής ρυθμιστικής αρχής ενώπιον του Alkotmánybíróság (Συνταγματικού Δικαστηρίου), είναι σύμφωνη προς το άρθρο 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72 και το άρθρο 41, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/73. Ειδικότερα, για τον καθορισμό των τελών πρόσβασης στα δίκτυα είναι αναγκαία η έκδοση κανονισμού και όχι ατομικής διοικητικής πράξης.

60 Η Ουγγαρία διευκρινίζει ότι ο έλεγχος του Alkotmánybíróság (Συνταγματικού Δικαστηρίου) περιορίζεται μόνο στα συνταγματικής φύσης ζητήματα των οποίων επιλαμβάνεται και στα ζητήματα που εξετάζει αυτεπαγγέλτως υπό ορισμένες προϋποθέσεις.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

61 Επισημαίνεται καταρχάς ότι το άρθρο 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72 και το άρθρο 41, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/73 επιβάλλουν στα κράτη μέλη την υποχρέωση να εξασφαλίζουν ότι υπάρχουν κατάλληλοι μηχανισμοί σε εθνικό επίπεδο δυνάμει των οποίων ο θιγόμενος από απόφαση ρυθμιστικής αρχής έχει δικαίωμα προσφυγής σε φορέα ανεξάρτητο από τα εμπλεκόμενα μέρη και από οποιαδήποτε κυβέρνηση. Η απαίτηση αυτή αποτελεί ειδικότερη εκδήλωση της αρχής της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, η οποία συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης που απορρέει από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη (πρβλ. απόφαση της 8ης Δεκεμβρίου 2011, Χαλκόρ κατά Επιτροπής, C-386/10 P, EU:C:2011:815, σκέψη 52).

62 Ελλείψει σχετικής ρύθμισης του δικαίου της Ένωσης, εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους να ορίζει τα αρμόδια δικαστήρια και να θεσπίζει τους δικονομικούς κανόνες περί άσκησης των ενδίκων βοηθημάτων που αποσκοπούν να διασφαλίσουν την προστασία των δικαιωμάτων που απονέμει στους πολίτες το δίκαιο της Ένωσης (πρβλ. αποφάσεις της 16ης Δεκεμβρίου 1976, Rewe-Zentralfinanz και Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, σκέψη 5, και της 13ης Μαρτίου 2007, Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, σκέψη 39), χωρίς όμως να θίγουν το δικαίωμα σε αποτελεσματική δικαστική προστασία [πρβλ. αποφάσεις της 19ης Μαρτίου 2015, E.On Földgáz Trade, C-510/13, EU:C:2015:189, σκέψη 50, και της 19ης Νοεμβρίου 2019, A. K. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανώτατου Δικαστηρίου), C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982, σκέψη 115].

63 Βεβαίως, η ουγγρική νομοθεσία προβλέπει, με το άρθρο 168, παράγραφος 10, του νόμου περί ηλεκτρικής ενέργειας και με το άρθρο 129 του νόμου περί του εφοδιασμού με φυσικό αέριο, γενικό δικαίωμα προσφυγής ενώπιον διοικητικού δικαστηρίου κατά των αποφάσεων της εθνικής ρυθμιστικής αρχής. Εντούτοις, όσον αφορά τον καθορισμό, με κανονισμό, του ποσού των τελών πρόσβασης στα δίκτυα, ο οποίος πρέπει να καλύπτεται από την εγγύηση του άρθρου 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72 και του άρθρου 41, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/73, διαπιστώνεται ότι, δεδομένου ότι ο καθορισμός αυτός γίνεται με κανονισμό, μπορεί να προσβληθεί μόνο με αίτηση ενώπιον του Alkotmánybíróság (Συνταγματικού Δικαστηρίου) η οποία πρέπει να «αφορά θεμελιώδες συνταγματικό ζήτημα», σύμφωνα με το άρθρο 29 του νόμου CLI του 2011 περί του Συνταγματικού Δικαστηρίου.

64 Πλην όμως, κατά πάγια νομολογία, όσον αφορά το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο, προκειμένου αυτό να μπορεί να αποφανθεί επί δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης, σύμφωνα με το άρθρο 47 του Χάρτη, πρέπει να είναι αρμόδιο να εξετάσει όλα τα πραγματικά και νομικά ζητήματα σχετικά με τη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί (πρβλ. απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2012, Otis κ.λπ., C-199/11, EU:C:2012:684, σκέψεις 48 και 49).

65 Κατόπιν των ανωτέρω, κατά το μέτρο που περιορίζεται στον έλεγχο ορισμένων στοιχείων συνταγματικού δικαίου, η προβλεπόμενη από την ουγγρική νομοθεσία αίτηση ενώπιον του Alkotmánybíróság (Συνταγματικού Δικαστηρίου) κατά των κανονισμών της εθνικής ρυθμιστικής αρχής με τους οποίους καθορίζονται τα τέλη πρόσβασης στα δίκτυα δεν μπορεί να θεωρηθεί κατάλληλος μηχανισμός, κατά την έννοια του άρθρου 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72 και του άρθρου 41, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/73.

66 Κατά συνέπεια, πρέπει να γίνει δεκτή η δεύτερη αιτίαση της Επιτροπής, καθόσον αφορά τις περιορισμένες δυνατότητες προσβολής, ενώπιον δικαστηρίου, των κανονισμών της εθνικής ρυθμιστικής αρχής με τους οποίους καθορίζονται τα τέλη πρόσβασης στα δίκτυα.

67 Κατόπιν των προεκτεθέντων:

– διαπιστώνεται ότι η Ουγγαρία, μη διασφαλίζοντας δικαίωμα πραγματικής προσφυγής κατά των κανονισμών της εθνικής ρυθμιστικής αρχής με τους οποίους καθορίζονται τα τέλη πρόσβασης στα δίκτυα, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72 και από το άρθρο 41, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/73, και

– η προσφυγή πρέπει να απορριφθεί κατά τα λοιπά.

Επί των δικαστικών εξόδων

68 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων, κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα. Εν προκειμένω, δεδομένου ότι οι διάδικοι ηττήθηκαν μερικώς, κάθε διάδικος πρέπει να φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Ουγγαρία, μη διασφαλίζοντας δικαίωμα πραγματικής προσφυγής κατά των κανονισμών της εθνικής ρυθμιστικής αρχής με τους οποίους καθορίζονται τα τέλη πρόσβασης στα δίκτυα, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 37, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/72/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενεργείας και για την κατάργηση της οδηγίας 2003/54/ΕΚ, και από το άρθρο 41, παράγραφος 17, της οδηγίας 2009/73/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά φυσικού αερίου και την κατάργηση της οδηγίας 2003/55/ΕΚ.

2) Απορρίπτει κατά τα λοιπά την προσφυγή.

3) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ουγγαρία φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

(υπογραφές)